

1 TIMOTEO Huakkuruda Pabloa Timoteotaj o'nigmadoya'uyate.

Pabloa Timoteotaj o'nigmadoya'uyate.

¹⁻² Do Pabloa o'nigmadoya'ne, huadi'da Timoteo. Diosa Jesucristoerea me'ta'mona'uyne. Huadak hua'a kamantia'pake'po me'ta'mona'uyne. Diosa oro'omeytaj o'manoeahuahuika'. Jesucristotaj oro'omey ekpoe' o'nigika'ne. Jesucristoen huata'mona'eri ijjenok, Jesucristotaj iknopoenok konig do'hued hueretda huaknopoe'eri huasi'po o'taene, Timoteo. Oro'en Apag Dios Jesucristo Huairierea 'urunanada mekgadhuahuike' metinepahuiodhue' menopo'noeyanhue'.

Nama'da en'manmadika'taj yan'batik yamana', Pabloa on-a'uyate.

³⁻⁴ Macedonia huadaribayo huaboa'da akhua'deya'po nogiti daka' o'boroayonpo Efeso huakka' jakyo yaika'po. Efeso huaknopoe'eri sue'da huakka'ahuiti nama'da on'manmadika'ika' kenpa'ti adhuea'pane'endik batikhue'ada on'batia'pakonhuahuika'. Kenda manmadikahue' yane', yamana'. Daka'da oname'ne. Adhuea'pane'endik e'batia'pakonhuahuika'nayo onpapayo' mabo'idik o'ene. Kenda ea'nayo Diostaj eknopoe' Diostaj e'nigpeika' tihuapokhue'dik mo'ene. Akhua'deya'po o'boroayon'uyne.

⁵ Kenda o'boroayon'uynok ona'po 'urunopo'da kenpa'ti buttida mon'nopoika'po daka' Diostaj mo'noknopoika'po aratbuttaj di'nanada mon'maika'.

⁶ Huakkitihue' huamanmadika'eri huadakda e'mandika'

nopoenkahue' o' nepo nama'da on'batia'pakika'po on'maboi'ika'. ⁷ Moisésen e'mana' e'manmadika'ta' e'pakada Moisésen e'mana' nopoehue'ada o' nepo kenomeyen e'manmadika'kon nopoenkahue'da o' nepo.

⁸ Ken Moisésen e'manmadika' huadakda o'e o'nopoene. Oro'nayo dakhuea' o'kikay nopoe'dik o'ene. ⁹⁻¹⁰ Huanigpeika'eritaj kenpa'ti huadak huakika'eritaj Moisésa manahue' o'uyate. Dakhuea' huaka'eritaj manigpeehue' huaka'eritaj Diosa o'paknok Moisésa o'mana'uyate. Dakhuea' e'ka' kan'nokote'po kenpa'ti kan'nopo'kore'po o'mana'uyate. Diostaj pakhue' huae'eritaj Diosen hua'a huanigpeehue' huae'eritaj dakhuea' huaka'eritaj Diostaj oknopoehue' huae'eritaj Diostaj tiona'pakhue' huae'eritaj huaojtaj huayetapi' huarakeritaj idiaypo huabakeritaj nogen huatoe huabakdejeritaj nog huabotbokereka' huabakdejeritaj huabakbereeritaj da huaa'eritaj buttida ijjay nama'da huaa'eritaj Diosa o'paknok Moisésa o'mana'uyate. Kenpa'ti nogomey huadak e'manmadika'taj nigpeehue' ee'nayo kan'nopo'kore'po Moisésa o'mana'uyate. ¹¹ Kenda Jesucristoen huadak hua'a daka' o'manmadika'ikay. Jesucristoen huadak hua'a kamanmadike'po Diosa huadak hua'a yamanmadika' mena'po me'ta'mona'uyne do'taj.

Jesucristoa di' o'epo Pablotaj o'tinepahui'uynok konigepo dakiti Jesucristotaj ona'uyate.

¹² Diostaj do'a daka' o'nigpeika'apo Jesucristo Huairia meknopoenok huadak hua'a huamanbatia'pakon-huahuika' Jesucristoa bektie'ea'uyne kenpa'ti teynanada kamanmadike'po be'tihuapokika'ne. Konigepo "dakiti" yona'ikay. ¹³ A'nenda Jesucristoendiktaj ijtidike'ika'uy. Jesucristoen huaknopoe'eritaj dakhuea'nada ijmagkika'uy kenpa'ti ijbatidike'ika'uy.

Kenda e'kika'tada Diosa me'tinepahui'po dakhuea' e'ka' bekkahuea'uyne. Diosensi'po Jesucristotaj oknopoe'hued ijje'po kenpa'ti nopoe'hue' ijje'po dakhuea' ijkika'uynok Diosa bekkahuea'uyne. ¹⁴ Kenpa'ti oro'omeyen Huairia 'urua'nanada megka'nok Jesucristotaj yoknopoe'po di' o'maey.

¹⁵ Dakhuea' huaka'eritaj a'bakkahueaya'po a'manopo'-yareaya'po Jesucristo Diosya' kurudya' bo'huatiakuyate. Kenda buttida o'da'ika'. Daka' oknopoe'dik o'ene. Nogomey sue'da dakhuea' egkika'tada donayo dakhuea'-nanada ijkadhuahuika'uy. ¹⁶ Dakhuea'nanada e'kika'-tada Diosa di' me'epo me'tinepahui'po me'nopo'ko-rea'uyne. Aratbuttaj diga'nanada o'matinepahui'ud-huahuika'po Diosa. Kenda kamanopoeanhuahuike'po bekkahuea'uyne. Do'taj dakhuea'nanada huaka'eri ee'-tada bekkahuea'uyne. Aratbut on'tipeepo Diosere noeon-huahuika'dik kanoknopoe'po Diosa menopo'yarea'uyne. ¹⁷ Konigepo "Dios Huairia aya'tada o'mananhuahuika', bueyhue' o'ika', kentaj tihuayhue'dik o'ey, kenyo'da hueretda Dios o'e, aya'nanada o'nopoe, huadaknanada 'urua'nanada o'ika'." Mon'batia'pakika'.

¹⁸ Konig do'huedsi'po o'taene, Timoteo. "Diosa be'tihuapokika'apone, yaknopo'ika'po yanigpe'ika'po Diosen hua'a yamanmadika'," Diosen huamanbatia'pakeria mon-a'uyne. Okkahuehue' yae'. Yanopuenka'po daka' yaknopoe'po, 'urunopo'da yanopoe'po huadakda yakika'po, me'pukhue'da buttida hua'a yamanmadikika'. Nama'da huamanmadika'eritaj "nama'da manmadikahue' yane'," yamana'. Ona'ne, sion. ¹⁹ Huakka'ahuiti huadak ij kay nama'da e'nopoe'ada dakhuea' ogka'uy. Onte'ti Jesucristotaj oknopoe'hue' o'nepo nama'da o'noknopoe'uy. ²⁰ Himeneo Alejandroere huabokerek o'nepo ken konig ogka'uyate. Huadak ij kay e'nopoe'ada dakhuea' ogka'uy.

Dlostaj dakhuea' onahue'dik huaboa'da kanopoetpake'po castiga kamagke'po toto' huairitaj ijbayok'uy.

2

Konig e'tiona'pak Pabloa o'manmadika'uyate.

¹ Huakkuru huakka' ijpakpo ijmanay. Yan'mationa'-pakika' ijmanay. Aya' aratbuttaj "yamatinepahui'po," "yabatihuapokika', Dios" "dakiti, Dios" mon'mationa'-pakika'. ² Gobierno huairia oro'omeytaj huadiayhue' mo'e'po, kenpa'ti oro'omey 'uruda a'eya'po, oro'omeya a'manopo'noeyaya'po, Diosenyo'da a'kikaya'po, huadak a'kikaya'po, gobierno huakhuairitaj mon'mationa'pakika' kenpa'ti aya' huairitada mon'mationa'pakika'. ³ Ken konig e'mationa'pakika' huadakda o'e. Diosa kenda o'pak. Diosa oro'en huamanopo'yarea'eri o'epo kenda o'pak. ⁴ Aya'tada e'manopo'yarea'ta' o'pak kenpa'ti buttida hua'a Jesucristotaj aya'da eknope'ta' bo'tipakika'ne. ⁵ Diosyo'da huadakda o'ika'. Jesucristo nogbokerek-tida o'epo, huamanopo'noeya'eri o'epo ke'nayo'da Diostaj manopo'noeya'dik mo'ene. ⁶ Ken Jesucristo huabokerek o'epo aya'tada dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po kenpa'ti castiga e'ka'taj a'batiokaya'po o'pakpo mo'nigbuey'uyate. Kenoka' Diosa o'pakdepo kenda moknopea'uy. ⁷ Kenda a'manbatia'pakya'po Diosa bektie'ea'uynene kenpa'ti me'ta'mona'uynene. Nog aratbutte Diosa me'ta'mona'uynene. Nog aratbut kanoknope'po Jesucristotaj buttida hua'a yamanmadika' mena'uynene. Jesucristotaj yoknopepo buttida ijjay. Da ahue' ijjey.

⁸ Konigepo meyopi' aratbut ogkupopakpo Diostaj a'batadi'keaya'po ogkupopakpo huabokerek yan'tiona'-pakika'. 'Urunopo'da konig dakhuea' kikhue' ya'nepo

yan'tiona'pakika'. Kenpa'ti huadiayhue' ya'nepo, maboy-hue' ya'nepo Diostaj yan'tiona'pakika', kenda ijpakpo ij-jay. ⁹⁻¹⁰ Kenpa'ti ettone' huaknopoe' eriere egkupopakya' daka' kanotike'po, sue'da huadak yudtaj kanotike'po. 'Uru yudtaj huabokereka me'nontiahuayye'po othue' ka'nike'. Diosen o'nenok huadaknanada kan'kike'po. 'Urua'nanada huakuhuij a'eya'po ijhue'da kumoretkadhuahuikahue' ka'ne'. Kenpa'ti siro oro huaka' kenpa'ti sakbij huakka'tenanada ee'tada kenpa'ti yudtaj huakka'tenanada ee'tada othue' ka'nike'po ijjay. ¹¹ Ogkupopakpo ettone' soata' ka'ne'po huadak hua'ataj daka' kan'pee'po huaknopoe'eri huairitaj kan'nigpee'. ¹² Egkupopakte ettone'a huabokerektaj manmadikahue' ka'ne'. Konig huairia manahue' ka'ne'. Utaka' ka'ne'. Ijjay. ¹³ Konigepo huakkuruda Adantaj o'ka'uyate Diosa. Ta'pota' Evataj o'ka'uyate. ¹⁴ Toto'a da ena'te Adan dakhuea' kahue' o'uyate. Toto'a da ena'te ettone'nayo o'nigpeepo dakhuea' o'ka'uyate. Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'uyate. ¹⁵ Ettone' Diostaj o'noknopoe'po onsi'popakpo Diosen durugda o'neonhuahuika'apo. Nogomeytaj di' o'nepo, Diosen daka' ogkika'po, daka' on'nopoe'po daka' ogkika'po, Diostaj daka' o'noknoponhuahuika'po Diosere durugda o'neonhuahuika'apo.

3

*Huaknopoe'*eritaj huamatoe'eri huairi konig e'dik o'ne.

¹ Huaknopoe'eritaj huamatoe'eri huairi ee'ta' e'paknayo be'api' huadak e'dik o'e. Huaknopoe'eritaj huamatoe'eri huairi huadik o'ne obispo. Huaknopoe'eritaj huamatoe'eri huairi 'urunanada ogkika' o'nopoe'y. Kenda buttida o'e. ² Konigepo huaknopoe'eritaj huamatoe'eri huairi huadakda e'dik o'ne. Huadak o'nenok huaknopoe'eria dakhuea' huaahue'dik o'nika'. Nogtida

ettone' huatoe toe'dik o'ne. Sue'da katetapi' huapakeri e'dik o'ne. Huakka' huamai'hue mayhue'dik o'ne kenpa'ti katepi' o'ka'po daka' o'nopoepo kadhua'dik o'ne. 'Uruda kika'dik o'ne. Huadakda o'ne no-gomeya on'maknopoika'. Huaknopoeritaj huamatoe'eri huairi esoeri huaknopoeritaj batokudika'dik o'ne jakyo. Apagba' 'uruda manmadika'dik o'ne. ³ Huamai'hue okkudahue' ika'dik o'ne. Huabatuktukeri ehue'dik o'ne. Huamanoeynoeyeri e'dik o'ne. Huakupe engaña e'magka'ta' eretpakhue'dik o'ne. Sonnopo'da e'dik o'ne. ⁴ Huaknopoeritaj huamatoe'eri huairi ke'nen huabettaj ke'nen huatoe'taj huasi'poeretaj daka' matoika'dik o'ne. Daka' manika'dik o'ne. Ke'nensi'poa daka' nigpeika'dik o'nepo huaojtaj daka' oknopoepo onika'dik o'ne. ⁵ Huabokerekpi' huatoe'taj huasi'poeretaj daka' matohue'dik ee'nayo kenpa'ti huaknopoeritaj daka' matohue'dik ya'neapet. ⁶ Jesucristotaj huaboa'da eknopoeritaj nayo ke'na hueretda huaknopoeritaj huamatoe'eri huairi ehue'dik o'ne. Konig a'nnanada toto' huiri nama'da o'nopoeyate. 'Urunanada ijjeey nama'da o'nopoeyate, konigepo Diosa castiga o'magka'po tototaj o'maen'uyate. Kenpa'ti hueretda huaknopoeritaj huamatoe'eri huairi huaboa'da eknopoeritaj nama'da huadakda ijjeey nopoeritaj o'neapo. Dakhue'api' ka'dikpi' o'neapo. ⁷ Kenpa'ti huadakda o'kika' oknopoehue' huae'eria oknopoeritaj o'ne. Kenpa' oknopoehue' ee'nayo huairitaj dakhuea' hua'adik o'ne. Kenpa'ti toto' huairia engaña ka'dik o'maepo.

Huaknopoeritaj huatihuapokeri huairi konig e'dik o'ne.

⁸ Jesucristotaj huaknopoeritaj huatihuapokeri huairi, diáconos o'nepo 'uruda kika'dik o'ne. 'Uruda daka' nopoika'dik o'ne. Nogpa' nogpa' huaa'eri

ehue'dik o'ne. Huakka' huamai'hue mayhue' o'nika'. Huakupe engaña e'magka' eretpakhue'dik o'ne. ⁹Jesucristotaj buttida hua'a Diosa mo'nopoea'uyne. Oro'a oknopoe'y huaknopoe'erien huatihuapokeri huairikon daka' oknopoe'dik o'ne. 'Urunopo'ada oknopoe'dik o'ne. ¹⁰Diáconostaj oktie'ea'hued kenomeytaj daka' yan'batiahuayonhua'po yan'matinopoe'po huadakda e'ne'nayo huaknopoe'erien huatihuapokeri ka'ne'po. ¹¹Kenomeyen huatoekon 'uruda kika'dik o'ne. Ettone'en huanopo'a daka'da o'noknopoe'po kika'dik o'ne. Huamahuja'eri ehue'dik o'ne. Huamai'hue huapakeri ehue'dik o'ne. Daka' huanopoe'eri e'dik o'ne. Nama'da ahue'da ke'nen hua'a kenda huakika'eri e'dik o'ne. ¹²Huaknopoe'erien huatihuapokeri huairi nogtida ettone' huatoe toe'dik o'ne. Huatoe huasi'poeretaj daka' matoika'dik o'ne. ¹³Jesucristoen huaknopoe'erien huatihuapokeri huairi 'uruda en'tihuapokika'nayo huadakda o'ne aratbuta on'tinopoe'apo. Kenpa'ti nogiti daka' on'nopoe'po Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakapo.

Buttida hua'a Diosa moknopoea'uyne 'urunanada o'e.

¹⁴Onte ida ijhuahua'apetdapi' Timoteo. In o'nigmadoya'nig ¹⁵ijhue'tada e'huahua'nayopi' Jesucristotaj huaknopoe'eri huairi be'a ya'neapet huabaktie'ea' kenda a'nopoe'aya'po ontaj o'nigmadoya'ne. Oro'omey Diosen aratbut o'ey. Ken Dios o'noeonhuahuika'po kenpa'ti buttida hua'a daka' mo'tounhuahuike'. Kenpa'ti buttida hua'a'a daka' bo'tioka'ika'ne. ¹⁶Buttida Jesucristoen hua'a Diosa moknopoea'uyne 'urua'nanada o'e. A'nenda nopoe'hue' o'ika'uyne.

Kurudya' Dios o'si'poe'uyate aratbutenso'nigda. Jesucristo kenpa'da huadak o'ika'po kenyo'da buttida oa'ika'. Diosen Nokirega mo'nopoea'uyne.

Diosen huata'moneria on'tiahuayika'po daka' on'tihuapokonhuahuika'uyate. Jesucristoen huadak hua'a aya' aratbuttaj aya' huadaribaya' on'manbatia'pakonhuahua'de. Nogbaya'nogbaya'nogdari nogdaribaya' aratbut Jesucristotaj o'noknopounhuahuika'de. Kurudyo onte'ti o'hua'uyate.

4

*Nogok huaknopoe'*eri hueretda eknopoe' o'noknopoe-batikapo. Nama'da eknopoe'kon on'pakapo.

¹ Nogok Jesucristotaj hueretda eknopoe' huakka'ahuiti o'noknopoe'denig'a o'noknopoe-batikapo. Onte'ti Jesucristotaj oknopoe'hue' o'neapo. Da huaa'eri toto' nokiregtaj on'peika'apo. Toto'en nama'da huamanmadika'eritaj on'nigpeonhuahuika'apo. Diosen Nokirega kenda daka' mona'uyne. ² Da huaa'ika'eri da ij Jaya' nopoe'hue' o'epo nama'da on'manmadika'apo. Huakka'ahuiti on'manigpeonhuahuika'apo. ³ "Toepakhue'dik yane'." Nama'da on'mana'ika'. Kenpa'ti "nogda nogda ojpai' ay-popi' bapehue' yanika'," on'mana'apo. Kenda nama'da on'mana'apo. Diosa ken ojpai' ay-poere o'ka'uyatenok Jesucristotaj huaknopoe'eri buttida huaknopoe'eri o'nepo Diostaj dakiti o'nona'depo ay-po ojpai'eritaj kan'bape'ike'. ⁴⁻⁵ Kena'po Diosa aya'tada o'ka'uyatenok aya'da huadakda o'e. "Huadak o'e." Diosa oa'uyate. Kenpa'ti dakiti Dios mon'tiona'pakdepo mon'bape'. Bapokhue' ehue'dik o'ene.

Jesucristoen huamanmadika'eri daka' nopojika'dik o'ne. Huadak oknopojika'dik o'ne. Huadakda kika'dik o'ne.

⁶ Efeso jak huaknop_{oe}'eri huama'buytaj kenda daka' yamanmadika'. I'manmadika'po Jesucristoen 'uruda i'nigpeepo huadak hua'a iknop_{oe}epo Diostaj nogiti teynopo'da i'epo. Kenpa'ti buttida eknop_{oe}' daka' iknop_{oe}epo Diostaj 'urunopo'da i'ika'apo. ⁷ Sue'da huamanmadika'e-riomey nama'da on'manbatia'pakonhuahua'. Konig judío adhuea'pane' on'manbatia'pakonhuahua'. Kenomeytaj manigpeehue' yae'. Diostaj yamationa'pakika'. Dioseny-o'da yakikati'. ⁸ Huaso' a'teypakya'po e'kete'nayo sue'da huadak mo'ea'ne. Diostaj o'nigpeika'po huadaknana mo'ea'ne. Diostaj o'nigpeika'nok oy Diosa bo'tihuapokne. Durugda o'ikay kenpa'ti nogok Diosere durugnanada o'noeonhuahuika'apoy. ⁹ Kenda buttida o'e. Aya'ada oknop_{oe}'dik mo'ene. ¹⁰ Konigepo Diosen diga'da o'kikay kenpa'ti oro'taj e'tidi'kudhua'te diayhue' o'epo daka' o'nigikay. Kena'po Dios huanoeonhuahuika'eri o'e daka' oknop_{oe}y. Aya' hueretda huaknop_{oe}'eritaj Diosa o'manopo'toeonhuahuika'po o'nopo'noeanhuahuika'apo.

¹¹ Kenda yamana'ika' kenpa'ti yamanmadikika'. ¹² 'Urudikyo' yabatia'pakika'. Huaknop_{oe}'eria ontaj bo'tiahuaypo konigti huadakdikyo' batia'pakdik o'neapo. Huadaky'o yakika'. Ontaj bo'tiahuaypo konigti huadaky'o kika'dik o'neapo. Diostaj aratbuttere di'yamaika'. Ontaj bo'tiahuaypo konigti di' on'maeapo. Cristoen nokirega' 'urunopo'da yaika' kenpa'ti daka' yaknopoika'. Ontaj bo'tiahuaypo 'urunopo'da o'nika'apo kenpa'ti daka' o'noknopoika'apo. Sue'da huatone'mon ee'pi' ontaj nigpeedik o'neapo. ¹³ A'ti ijhuahua'apoy. Ontaj huatiakhued ee'te huaknop_{oe}'eri egkupopakte Apag Diosba' yamanika', yamaboroay'ika', yamanmadikika'. ¹⁴ Diosen Nokirega' huaknop_{oe}'eri huairitaj o'manop_{oea}'nok "Diosa be'tihuapokika'apone, e'maboroay', e'manmadika', e'matoe' kenda

be'tihuapokapone." Huairia bo'tibata'te'po mona'uayne. Kenda okkahuehue' yaepo mepu'kehue' i'epo daka' yamaboroay'ika'.

¹⁵ Kenda huairia mona'uayne kenda yanopoika'po daka' yakika'. Nogiti nogiti 'uruda Diosen i'kika'nok aya'ada tiahuydik me'ne'po. ¹⁶ Dakhuea'pi' ijkay huata' yatinopoika'. Menpa' nama'dapi' ijmanmadikay huata'da yatinopoikati'. Daka' yanopoepo'urunanada Diosen hua'a yamanmadikika'. Kenda e'kika'nayo Diosere durugda i'noeonhuahuika'apo. Ontaj huanigpeika'erikon Diosere durugda on'noeonhuahuika'apo.

5

Huaknopoe'eritaj monig magka'dik o'ene.

¹ Huaknopoe'eritone'taj ighua' onahue' yaepo konig huadi' huaojtaj enapa' daka' yamaboroay. Huabokerek sue'da huatone'mon huae'eri konig huama'buytaj enapa' 'uruda yamaboroay'ika'. ² Ettone'tone'taj konig o'nen huayetaj enapa' daka' yamaboroay'ika'. Kenpa'ti mune'y-otaj konig huaidpotaj bokerekbohue' yaepo daka' yamaboroay.

³ Ayhuatone'en huabet ehue'da o'tae'nok konig pai'da ee'ok ayhuatone'taj katepi' kan'bayokike' huaknopoe'eria. ⁴ Bepi' ayhuaen huasi'po e'kereke' huayobupi' e'kereke' e'tamaenayo huasi'po huayobupi' huaojen huayeereen a'nen mo'nigbae'ika'uyng huakka'da dehuea' o'ne. Huaojtone'taj huayetone'tapi' kan'tihuapokike' Diosa kenda o'paknok kan'bayokike'. ⁵ Ken ayhua huabet toehue'da konig pai'da o'nepo Diosa be'tihuapokapone on'nopoepo, kenpa'ti huame'noe sikyoere Diostaj on'tiona'pakika'. Kenomey hueretda ayhua o'ne. Kenomeytaj huaknopoe'eria kan'batihuapokike'. ⁶ Nog ayhuanayo hua'enda diga'da

o'deretpakika', huakka'da o'deretpakika', kenomeynayo konig nopo'noeyhue' o'ne. Hueretda ayhua ehue' o'nenok batihuapokhue' ka'nike'. ⁷ Kenda huaknopoe'eritaj yamana'. Ayhuaensi'poapi' huayayoapi' katepi' aypopi' yan'bayokika'. Yamana'. E'bayokika'nayo be'api' dakhuea' bahuahue'dik o'neapo. ⁸ Huabet konig pai'da huapane'tone'pi' huamamatone'pi' kenpa'ti huaye ayhuapi' pai'da e'taetada be'api' daka' matoe'hue' ee'nayo kennayo dakhue'nanada o'e. Kenomey nama'da Diostaj o'noknopoenig'a konig oknopoe'hue' huae'eri nogitinada dakhuea'nada o'ne.

⁹⁻¹⁰ ¿Huaknopoe'eria be' ayhuatataj aypo yudtapi' bayokika'dik ya'ne? Pai'da ayhua huatone'nada konig sesenta nogitipi' huabayok ee'nayo, nogtida huatoe e'toe'uynayo, "huadakda o'kika'," aratbuta en'batia'paknayo, ke'nensi'potaj daka' e'matoe'ika'uynayo, es- oeri huaknopoe'eritaj jakyo e'batokudika'nayo, pai'da huaknopoe'eritaj e'tihuapokika'nayo, dakhue'taj e'mati- noikame'nayo, kenpa'ti katepi' nogda nogda huadak e'kikame'nayo kenomey ayhuataj aypo yudtapi' huaknopoe'eria kan'bayokike'.

¹¹ Ayhua sesenta huabayok ehued ee'taj aypopi' kate- tapi' bayokhue' kan'maika' huaknopoe'eria. "Onte'ti toepakhue' ijjepo Jesucristotayo'da ijnigpeika'apoy," ea'ada huabokerektaj e'mune'bo' o'nepo Cristotaj o'nendepo on- te'ti e'toepakta' yan'pakapetpi'. ¹² Ke'nada on'dikjenonpo dakhuea'da ogka'. Aya'ada on'tipeeapo dakhuea'da o'ka', bahuaa'dik o'neapo. ¹³ Kenpa'ti kenomey ayhuataj e'bayokika'nayo katepi' kahue'dikda o'neapo. Nog jak nog jakyo on'hua'epo, on'mahui'ia'po nogtaj nogtaj na- ma'da on'bahuaa'apo. ¹⁴ Konigepo ayhua huatone' ehued ee'ted kan'toepakpo kansi'popakpo ta'ba jakeretaj daka' kan'matoe'. Huadakda ogkika'nok oknopoe'hue' huae'eri-

omeya sigpi' dakhuea' bahuahue'dik o'neapo ijnopoey.
¹⁵ Toto' engaña egkak huakka'ahuiti ayhua Jesucristotaj e'nigpeeika'ada o'nokbatikpo toto'takon on'nigpeedepo. Cristotaj o'noknopoebatikme'te.

¹⁶ Huabokerek ettone'pi' huaknopoe'eri o'nepo pai'da ayhua huabeta en'tae'nayo yudtaj kenpa'ti aypo kan'bayokike', huaknopoe'eri huakupopakerianayo aya'ada bayokhue'dik ka'nike'. Nog huerettayo'da ayhuataj bayokika'dik ka'ne'.

¹⁷ Huaknopoe'erien huairi huadakda huaknopoe'eritaj huadak hua'a e'mana'ika'nayo dakhuapa kan'bayokike'po huaknopoe'eria kenpa'ti huadak o'ne kan'matinopoi'ke'. E'manbatia'pakika'nayo kenpa'ti e'manmadikika'nayo nogiti dakhuapa kan'bayokike'. ¹⁸ "Vacapi' huakidtaj trigokidpi' on'tiogkubere'epo on'tikaa'ika', huaqjpataj tinukuhue'dik ka'ne'. Vacaa sue'pi' huakid bapika'dik ka'ne'." Kenpa'ti "Huanaba'taj dakhuapa bayokika'dik ka'ne'." Kenda Apagba'a o'mana'nok konigti huairitaj dakhuapa kan'bayokike'po huaknopoe'eria.

¹⁹ Huaknopoe'erien huairitaj "Dakhuea' o'ka'," nogtiadapi' e'huaa'nayo peehue'dik ka'ne'. "Dakhuea' o'ka'," botta'a bapa'api' en'huaakda pee'dik ka'ne'.
²⁰ Huairia dakhuea' ogka'nok batikhue'da ogka'nok aya' huaknopoe'eria onpeedepo "Nama'da boka'. Yan'nopo'korea'po onte'ti huadakda yag'kika'." Q'na ighua'yamana'. Aya'ada mo'peepo onme'pukpo dakhuea' e'ka'ta' pakhue' o'neapo. ²¹ Diosa men'tiahuayne, Jesucristoa men'tiahuayne. Diosen huata'moneria kurudya' bo'tiahuayne, ighua'da yonay. Kenda huaboa'da o'nigmadoya'ne huadakda yanopoe'po, yakikati'. Hua'enda yapakpo kikhue' yae'. Q'nen huadi'taj matinepahuihue' yaepo yaka'. Aya'tada konigti yakikati'.
²² Daka' ya'nakokienpo huaknopoe'erien huairi huae'

bae'dik yae'ika'. Ida makieahuedada baehue' yaika'. Idada makieahue'ada e'bae'nayo dakhuea' ka'dikpi' ya'net kenpa'ti nama'da o'baey nogomeya mo'tinopoeapet. Huadakda o'e yatinopoeonhuahuika'po nama'da kikhue' yae'. Dakhue'en kikhue' yae'. Huadakyo' yakika'.

²³ Nogok nogok o'nen huadapo dakhue' i'ika'nok kenpa' i'ika'nok hue'ey sue'da vinoere yakmayikati'.

²⁴ Aratbuta en'tiahuaytada sue'da huakka'a dakhuea' ogkika'. Dakhuea' ogkika' aya'ada on'matinopoe. Dakhue'da ogkika' e'tinopoe'nayo konig huaknopoe'erien huairi huae' baehue'dik yae'. Aratbuta tiahuayhue' ee'te nogomey konig iregireg dakhuea' ogkika'nok menpa' dakhuea' ogkikapi' menpa' huadak ogkikapi' daka' yamaknopoe'po. Daka' yabatiahuayika'. Dakhuea' ogkika' e'matinopoe'nayo kentaj huairi huae' baehue' yae'. ²⁵ Kenpa'ti aratbuta en'tiahuaytada huabokere'epi' huadakda ogkika'. Kenda aya'da on'tinopoe'po huairi huae' bae'dik yae'. Soatayo' huadakda egkikapi' nogok huadakda ogkika' aya' on'matinokotdepo huaknopoe'erien huairi huae' bae'dik yae'.

6

¹ Huakka'ahuiti huairien huanaba' huaknopoe'eri o'ne. Aya'ada huanaba' huairitaj 'uruda kan'manigkike'. Huairi oknopoe'hue' huae'eri o'epi' daka' kan'tinopoe'ike' huadi-ayhue' ka'nike', daka' kan'nigpe'ike'. Ken konig egkika'-nayo aratbuta huanaba'taj on'batiahuaypo Diosendik-taj tidikehue' o'neapo kenpa'ti Jesustaj huadak hua'a tierikikahue' o'neapo. ² Huairi huaknopoe'eri ee'nayo "Do'ed huama'buy huairi sue'da huadak tinopoe'dik ijje'po kenpa'ti sue'da nigpeedik ijjey," huanaba'a ahue' ka'ne'. Diosa huairitaj di' o'taenok kenpa'ti huairi huaknopoe'eri huama'buy o'enok nogiti nogiti huadak kan'tihuapokike'

kan'nigpeike'. Kenda yamanmadika' kenpa'ti yamana'. Huaknopoe'eritaj yamana'.

Diostaj e'nigpeika' huadakda o'enok durugnopo'da o'-neonhuahuika'apo.

³ Sue'mon huamanmadika'eri Jesucristo Huairitaj buttida e'manmadika'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nepi' kenpa'ti Diosen huamanmadika' pakhue' o'nepi' nogpa'da e'manmadika'ta' e'paknayo kenomey konig o'ne on'batia'pakapone. ⁴ Kenomey huakka'da ijnopoe'y nama'da on'nooenig'a nopoe'hue' o'ne. Dakhue'nopoda nogpa' nogpa' nama'da e'batia'pakta' o'deretpak. Huadiktaj e'batia'pakta' o'deretpaknok kenomeytaj on'peepo on'bahuadiayogka'apo, huayahuaya dakhuea' on'mana'apo, on'mahui'ia'apo nama'da huayahuaya on'matinopoe'apo. ⁵ Kenpa'ti nama'da huamanmadika'eria huayahuaya on'maboyika'apo. Nama'da huanopoe'eritaj kenpa'ti buttida hua'a nopoe'hue' huae'eritaj on'maboyika'apo. Diosen eka'nayo huakka'da katepi' ijmatoe'apoy nama'da on'nope. Kenomeytaj yabakhuati'. ⁶ Huakka' katepi' e'matoe'ta' pakhue' o'epo Diosen e'kika'nayo durugnanada o'unhuahuika'apone. ⁷ Ken e'si'poe'te katepi' matoe'hue'da o'uyne kenpa'ti o'bueydepo sigpi' tohuahue'dik o'eapone. ⁸ Huakka'da katepi' matoe'hue' e'eada aypo yudtaereyo'da o'toepo durugnada e'dik o'eapone. ⁹ Nogomeynayo huakka'nada e'matoe'ta' o'deretpaknig'a nama'da nogda nogda bae'dik ya'neapet. Toto'taj nama'da yan'nigpeeapetpi'. Kenpa'ti nogta' nogta' yan'deretpakpo dakhuea' yagka'apetpi'. Diosa castiga o'magka'po kenpa'da o'maenapo. ¹⁰ Be'api' huakupeta' on'eretpakpo nogda nogda dakhuea' ogkika'apo. Huakka'ahuiti huakupe o'deretpakpo

nama'da ogka'depo Jesucristotaj o'noknopoedenig'a o'nokbatikdepo pai'nanada on'nopo'unhuahua'.

Jesucristotaj daka' yanigpeika'po yaknopoika'.

¹¹ Onnayo Diosen huanigpeika'eri i'enk, Timoteo, kenda huaboa'da ona'ne kahue' yae', dakhuea' kahue' yaika'. Huakka' yapakpo huadakda yakika', Diostaj di' yaepo daka' yanigpeika', Diostaj daka' yaknopounhuahuika', aya'tada di' yamaika', huaknopoe'eriapi' dakhuea' egka'nayo huadiyhue' yaepo daka' yaknopoepo yamana'. ¹² Oknopoehue' huae'eria e'tieriknayo, batikhue' yae'. Dakhuea' e'ka'ta' e'paknayo kahue' yae'. Jesucristotaj daka' yaknopounhuahuika'po Diostaj yanigpeika'. Diosere durugda ijnoeonhuahuika'apoy diga' yaknopoika'. Huakka' aratbut on'peepo "Ijnopo'kore'uypo Jesucristotaj yoknopoikay," o'na daka' e'mana'te "Doere yanoeonhuahuika'." Kenpa' Diosa menuyne. ¹³⁻¹⁴ Diosa aya'tada o'manoea'ika'. Poncio Pilatotaj Jesucristoa me'pukhue'ada "Judíoen Huairi ijje," buttida ona'ne. Diosen hua'a yanigpeika'. Aya'da ona'denig daka' yakika'. "Dakhuea' i'ka'," be'api' onahue'dik mo'ene. Jesucristo Huairi tiakhued ee'ted huadaknada yakika'. ¹⁵ Nogok Diosa o'pakdepo o'ta'mona'apo Jesucristotaj o'batiahuay'ea'apo. Dios huamadurugpaka'eri o'epo kenyo'da huamananhua' huairitone' o'ika'nok. Kenpa'ti teynanada o'ika'. Aya' gobiernoen huairi o'e. Huamata'mona'erien huairi o'e. Diosnayo huaboro' huairida o'ika'. ¹⁶ Diosyo'da bueyhue'dik o'epo o'noeonhuahuika'. Huakjeyo o'noeonhuahuika'. Keyo be'api' huahuahue'dik o'ene. Kenpa'ti Diostaj nogtiapi' aratbuta tiahuahue'da o'nika'. Oydapi' tiahuahue'dik o'nika'. Ke'nayo'da

huadaknanada o'ika' aya'ada kan'batia'pakike'. Kentaj kan'nigpeike' aya'tada Diosa kamananhuahuike'po.

¹⁷ Huakka'da huamatoe'eri huairitaj yamanati'. "Huakka' ijmatoy, huairi ijje, huadak ijje." Huata'da tinopoehue' yane', yamanati'. "Huakka' ijmatoy katetapi' me'pukehue'dik ijje," nopohue' yane', yamanikati'. Menokapi' kenda matoehue'dikda ya'neapet. "Oro'taj bo'tihuapokika'po Diosa dakhuapa bo'yokika'ne. Diosa dakhuapa beyokika'apone," yanoknopoika'. Yamana'. ¹⁸ "Nogomeytaj huadakda yag'kika', yan'batihuapokikati', daknopo'da ya'nepo yan'bayokikati'." Kenda yamanika'. ¹⁹ Ken konig egkika'nayo Diosa 'urua'nanada o'matoika'apo kenpa'ti Diosere durugnanada on'noehua'huika'apo.

Ta'pote kenpa'da Timoteotaj ona'uyate.

²⁰ Diosa 'urudikda huakka' me'nopoea'uyne. Daka' yadiktoika'. Daka' yanigpeika'. Daka' yamanmadikika'. Nogomey nama'da en'manbatia'pakonhua'te peehue' yamaika'. 'Urunanada o'nopoy nama'da on'batia'pakika'. ²¹ Kenomey 'urunanada ijnopoy on'nopoenig'a onte'ti Diosen hueretda eknopoe' oknopohue' o'ne. Kenomeytaj peehue' yamaika', Timoteo.

Ontaj Diosa daka' me'tounhue'.

Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
 monigka'uyatenok; Diostaj mo'manopo'yarea'ika'ne
 New Testament in Amaraeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amaraeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amaraeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 17 May 2022

9f244e52-4e0f-5ab2-a2bc-389d22cb8fbb